

BVD-SBP

FOCUS

rapportage over internationale ontwikkelingen
feiten en achtergronden die van betekenis
kunnen zijn voor de binnenlandse veiligheid

A86/36

23 oktober 1986.

DE AANSLAG BIJ DE KLAAGMUUR.

Op 15 oktober 1986 werd in de directe omgeving van de Klaagmuur in Jeruzalem een aanslag gepleegd tegen Israëlische rekruten en hun familieleden. De verantwoordelijkheid werd door de PLO opgeëist in een in Cairo uitgegeven verklaring. Het is niet onaannemelijk dat de actie is uitgevoerd met behulp van Palestijnse moslem-fundamentalisten.

Omdat de claim door de PLO is uitgegeven in Cairo - een zeer opmerkelijk feit - wordt in dit rapport vooral ingegaan op facetten van de betrekkingen tussen Egypte en de PLO. In dat kader wordt met name de in november 1985 uitgegeven en toen vooral in het Westen en Egypte toegejuichte 'Verklaring van Cairo' nader beschouwd.

Voorts wordt in dit stuk enige aandacht geschonken aan de relaties tussen ARAFAT c.s. en islamitische fundamentalisten in de Arabische wereld.

DE AANSLAG BIJ DE KLAAGMUUR.

Op woensdagavond 15 oktober 1986 vond bij de Klaagmuur in Jeruzalem een plechtigheid plaats waarbij een aantal rekruten werd beëdigd. Toen de nieuwe soldaten en hun ouders na afloop op weg waren naar gereedstaande bussen, wierpen twee of drie Arabieren granaten in het gezelschap. Hierdoor kwam de vader van een der jonge militairen om het leven, terwijl bijna zeventig personen verwondingen opliepen. De daders vluchtten direkt met een klaarstaande auto.

Terwille van de duidelijkheid wordt erop gewezen dat de aanslag plaats vond in het in 1967 door Israëli's veroverde deel van Jeruzalem en dat de actie werd uitgevoerd in de marge van een militaire plechtigheid. Aan de andere kant mag ook niet onvermeld blijven dat het gebeuren zich afspeelde in de onmiddellijke omgeving van de heiligste plaats van de joden en dat klaarblijkelijk bewust het risico werd genomen dat er ook burgerslachtoffers zouden vallen.

Claims.

Het kantoor van de overkoepelende Palestijnse bevrijdingsorganisatie PLO in Cairo liet nog dezelfde avond weten dat die organisatie verantwoordelijk was voor de aanslag in Jeruzalem, die "een heroïsche daad" werd genoemd. De PLO-vertegenwoordiger in de Egyptische hoofdstad Tayeb ABDAL-RAHIM verklaarde dat de actie een eerste uitvloeisel was van een besluit dat de militaire leiding van de PLO begin oktober tijdens een bijeenkomst in Bagdad had genomen om de operaties tegen het Israëli'sche militaire apparaat op te voeren* .

Het 'Democratisch Front voor de Bevrijding van Palestina' (DFLP) eiste op zijn beurt op 16 oktober in Damascus de verantwoordelijkheid voor de aanslag op** . Zoals bekend is het DFLP een marxistisch-leninistische, sterk op Moskou georiënteerde groepering, die sinds de tweespalt binnen de PLO niet meer is vertegenwoordigd in het Executief Comité van die organisatie.

Een persbureau in Londen ontving een anoniem telefoontje waarin de actie werd geclaimd door de 'Legioenen van de Islamitische Heilige Oorlog'*** . Deze groep is dezerzijds onbekend, maar de naam doet vermoeden dat het hier gaat om fundamentalistische moslems.

In Libanon tenslotte werd de verantwoordelijkheid voor de operatie opgeëist door 'Fatah-Revolutionaire Raad', d.w.z. de groep van de beruchte Sabri AL-BANNA (alias ABU NIDAL)**** .

Aanhoudingen.

Een woordvoerder van de Israëli'sche politie maakte op 19 oktober bekend dat drie Palestijnen waren aangehouden op de beschuldiging van verantwoordelijkheid voor de aanslag bij de Klaagmuur***** . De drie mannen zouden blijkens die mededeling lid zijn van de groepering 'Hajihad Hamuslimi' (Heilige Islamitische Oorlog), een club van fundamentalistische Palestijnen. Volgens de politie waren de arrestanten in Jordanië voor de actie gerekruteerd door leden van Fatah, zoals bekend veruit de grootste Palestijnse verzetsgroep en in feite de enige die zich als een echt nationale beweging afficheert.

* Le Monde dd. 17-10-1986.

** Neue Zürcher Zeitung dd. 16-10-1986.

*** Neue Zürcher Zeitung dd. 16-10-1986.

**** Neue Zürcher Zeitung dd. 21-10-1986.

***** NRC-Handelsblad dd. 20-10-1986.

De groep 'Hajihad Hamuslimi' was tot dusver dezerzijds onbekend. Volgens recente persberichten zou evenwel reeds tien jaar geleden een cel van deze groepering in Jeruzalem zijn opgerold* .

Fundamentalisme onder Palestijnen.

Alhoewel daarover weinig concrete gegevens bestaan, zijn er toch wel indicaties dat de opkomst van het radicale moslem-fundamentalisme niet voorbij is gegaan aan de Palestijnen. Dit behoeft ook niet te verbazen als bedacht wordt dat Fatah-leiders als de huidige PLO-voorzitter Yasser ARAFAT in ieder geval in hun jonge jaren reeds in kringen van de Egyptische 'Moslem Broederschap' hebben verkeerdt.

Eind 1983 vochten ARAFAT en zijn aanhang in het noorden van Libanon een strijd op leven en dood uit met Syrië en de op dat land georiënteerde Palestijnen. Zoals bekend ontvingen de PLO-voorzitter en zijn mannen in die dagen steun van de in Tripoli in ieder geval toen zeer machtige islamitische fundamentalisten die waren verenigd in de 'Islamitische Eenheidsbeweging' van sheykh Said SHABAN. De laatste tijd duiken er ook herhaaldelijk geruchten op dat in het zuiden van Libanon een zekere samenwerking zou bestaan tussen volgelingen van ARAFAT en fundamentalistische, op Iran georiënteerde shi'iten, die zijn aangesloten bij organisaties als de 'Hezbollah' (Partij van Allah). Volgens hardnekkige geruchten zou de leiding van Fatah begin 1985 op de opkomst van het fundamentalisme onder de Arabieren in Israël en in de door dat land bezette gebieden hebben ingespeeld door de aanzet te geven tot de oprichting van de groep 'Al-Wathiqun Biallah' ("Zij die vertrouwen op Allah"). Die club zou met name nauwe banden hebben met de beruchte 'Eenheid 17' van Fatah, en dan vooral met in de Jordaanse hoofdstad Amman gestationeerde medewerkers van die eenheid.

ARAFAT en de Moslem Broederschap.

Tijdens hun verblijf in Cairo begin november 1985 brachten Yasser ARAFAT en de tweede man van Fatah, de beruchte Salah KHALAF (alias ABU IYAD), een bezoek aan de bejaarde sheykh Umar AL-TALMASANI, de leider van de 'Moslem Broederschap'. Volgens een persbericht gaf de PLO-voorzitter bij die gelegenheid uiting aan de waardering van de PLO-top voor AL-TALMASANI en de Broederschap** .

En toen ARAFAT eind maart 1986 weer eens in de Egyptische hoofdstad verbleef had hij een nachtelijk onderhoud onder vier ogen met een zoon van wijlen sheykh Hassan AL-BANNA, indertijd de oprichter van de 'Moslem Broederschap'***

* NRC-Handelsblad dd. 20-10-1986.

** Het blad Al-Mujtama (Koeweit) dd. 26-11-1985, dat in een interessant commentaar schreef dat de wortels van Fatah teruggaan tot een groep van islamitische jongeren, die in de jaren vijftig in de Gazastrook cellen hadden gevormd om de Israëli's te bestrijden. Volgens het blad zou die herkomst van Fatah er de reden voor zijn dat die verzetsbeweging steeds weer heeft moeten lijden onder beperkende maatregelen door seculiere Arabische leiders.

***Al-Tadamun (Londen) dd. 5-4-1986.

De claim vanuit Cairo en de 'Verklaring van Cairo'.

Het was zeer opmerkelijk dat de PLO de verantwoordelijkheid voor de actie bij de Klaagmuur officieel opeiste vanuit de Egyptische hoofdstad. Sinds de totstandkoming van de vrede tussen Egypte en Israël aan het eind van de jaren zeventig was zo iets niet meer gebeurd. De vraag dringt zich op of de PLO-top reden had om aan te nemen dat een dergelijk publiek optreden in Cairo inmiddels weer tot de mogelijkheden behoorde.

In dit verband dient een gebeurtenis uit november 1985 in herinnering te worden geroepen. Tijdens het bezoek dat ARAFAT toen aan Egypte bracht legde hij op 7 november na afloop van een gesprek met president Hosni MUBARAK een verklaring af, die faam ging genieten als de 'Verklaring van Cairo'* . De PLO-voorzitter herhaalde bij die gelegenheid de reeds in 1974 door de PLO uitgesproken veroordeling van operaties buiten het conflictgebied en van alle daden van terrorisme, een uitspraak die in de Westerse media breed werd uitgemeten. Minder aandacht werd geschonken aan de passage van de 'Verklaring van Cairo', die stipuleerde dat de Palestijnen het recht hadden en bleven houden om zich met alle mogelijke middelen te verzetten tegen de Israëlische bezetting van hun grondgebied. Voorts was het niet van belang ontbloeit dat de PLO-voorzitter de internationale gemeenschap opriep de Israëli's te bewegen nu ook te stoppen met "terreurdaden binnen en buiten de bezette gebieden". ARAFAT maakte zo duidelijk dat niet-nakoming van deze voorwaarde zijn toezeggingen zou doen vervallen.

De 'Verklaring van Cairo' werd door velen in het Westen en ook door de Egyptische regering toegejuicht als een positieve, op vrede gerichte stap voorwaarts van de PLO. Daarbij werd evenwel over het hoofd gezien dat zowel Yasser ARAFAT als PNR-voorzitter sheykh Abdal-Hamid SA'IH, tegenover Arabische journalisten verklaarden dat de uitspraken van de PLO-voorzitter geen wijziging brachten in de strategie en het beleid van de PLO** . En Palestijnse leiders als Yasser ARAFAT, Farouk KADOUMI*** en Salah KHALAF gaven duidelijk te kennen dat de gewapende strijd met de bezetters niet alleen zou plaats vinden op de Westoever en in de Gazastrook, maar ook binnen de grenzen van het Israël van voor 1967**** .

Opmerkelijk genoeg heeft president MUBARAK desgevraagd tegenover journalisten verklaard dat hij ervan uitging dat de 'Verklaring van Cairo' ook een stop betekende op de Palestijnse operaties in Israël zelf. Hij voegde hieraan evenwel onmiddellijk toe dat hij dit aspect van de kwestie niet met ARAFAT had besproken***** . Het lijkt overigens maar moeilijk voorstelbaar dat deze toevoeging geheel overeenkomstig de waarheid is geweest.

Een in Londen verschijnend Arabisch weekblad zette de 'Verklaring van Cairo' in een wel heel interessant licht. In een commentaar schreef het blad namelijk dat de werkelijke betekenis was dat de Egyptische regering impliciet goedkeuring verleende aan Palestijnse acties in bezet gebied toen zij ARAFAT toestond zijn 'Verklaring' in Egypte officieel bekend te maken***** .

* Radio Cairo dd. 7-11-1985.

** Vgl. Radio Monte Carlo dd. 15-11-1985 resp. QNA (Qatar) dd. 10-11-1985. Zoals bekend is de PNR, de Palestijnse Nationale Raad, zo iets als het Palestijnse parlement.

*** De officieuze minister van Buitenlandse Zaken van de PLO.

**** Vgl. bijv. Radio Monte Carlo dd. 15-11-1985 en KUJNA (Koeweit) dd. 10-11-1985.

***** MENA (Egypte) dd. 9-11-1985.

***** Al-Tadamun dd. 16-11-1985

Andere merkwaardige zaken.

In de kontekst van het voorgaande mag het intrigerend worden genoemd dat ARAFAT tijdens zijn bezoek aan Cairo in november volgens een Egyptische oppositiekraant naast vele andere Palestijnen ook werd vergezeld door

. Zoals bekend is dit het alias van de beruchte commandant van 'Eenheid 17' van Fatah.

Het is overigens onduidelijk welke betekenis moet worden toegekend aan het feit dat een belangrijke rol speelt in de contacten tussen Egypte en de PLO. Deze is namelijk niet alleen lid van het Centrale Comité van Fatah maar ook hoofd van de inlichtingendienst van die verzetsbeweging, in welke laatste functie hij ook betrokken moet zijn bij bepaalde operationele activiteiten.

PLO over aanslag op Israëli's in Cairo.

Op 19 maart 1986 werd in de Egyptische hoofdstad een aanslag gepleegd op Israëli's die werkzaam waren in de Israëli's stand op de jaarbeurs in Cairo. Een Israëli kwam daarbij om het leven en drie anderen liepen verwondingen op. Deze actie werd geclaimd door een groep die zich 'Revolutie van Egypte' noemde. Vrij algemeen wordt aangenomen dat het ging om een op instigatie van Libye door de groep van Sabri AL-BANNA (alias ABU NIDAL) uitgevoerde terreurdaad, dus een daad van felle tegenstanders van Yasser ARAFAT. Verrassend in dat verband was een commentaar van het radiostation 'Stem van Palestina' op 20 maart vanuit Bagdad, waarin werd gesteld dat de operatie was opgeëist door "revolutionair Egypte, de Egyptische revolutie, kortom door Egypte". De boodschap van deze en eerdere soortgelijke acties was volgens de commentator dat "Egypte de aanwezigheid van zionisten niet zal tolereren en zal revolteren tegen de vijanden van het land, zowel in de gedaante van militairen en diplomaten als van toeristische groepen". Deze uitzending roept daarom zoveel vragen op, omdat de zender in Bagdad bekend staat als trouw aan Yasser ARAFAT.

Toen ARAFAT van 22 tot 27 maart Egypte bezocht, bleek uit de verschillende persberichten niet dat hem om een uitspraak was gevraagd over de aanslag tegen de Israëli's of over het commentaar van de 'Stem van Palestina'. Dit intrigeerde niet in het minst omdat die terreurdaad toch duidelijk in tegenspraak was met de eerdergenoemde 'Verklaring van Cairo'.

Tenslotte.

Het zal duidelijk zijn dat de betrekkingen tussen Egypte en Israël onder druk kunnen komen te staan door de vrijheden die de PLO in het land aan de Nijl krijgt of neemt. De vraag rijst of de PLO een breuk tussen beide landen wil forceren of dat Egypte krediet wil verdienen bij de andere Arabische staten. Een eventuele toenadering tussen de PLO en fundamentalisten, zowel uit Palestina als elders uit de Arabische wereld, zal zeker niet bijdragen aan een vermindering van de spanning tussen Israël en de Arabieren.

Als de verantwoordelijken voor de aanslag bij de Klaagmuur werkelijk in Jordanië zijn geworven, dan valt voorts aan te nemen dat de betrekkingen tussen Jeruzalem en Amman kunnen verslechteren - ongetwijfeld een wens van de PLO - ofwel dat de spanning tussen koning HUSSEIN en Yasser ARAFAT nog verder wordt aangewakkerd.

*Al-Ahali dd. 13-11-1985.